

УДК (7.05:7.091):687.1

DOI <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2026.39.24>

ДЕКОНСТРУКТИВНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ПІДҐРУНТЯ СУЧАСНИХ ПРАКТИК ДИЗАЙНУ: ЕМОЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ, АРТТЕРАПЕВТИЧНИЙ І ПРОГНОСТИЧНИЙ АСПЕКТИ

Єрмакова Тетяна Сергіївна¹, Бондаренко Ірина Володимирівна²,
Будяк Вікторія Валеріївна³

¹ доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки, української та іноземної філології,
Харківська державна академія дизайну та мистецтв, Харків, Україна,
e-mail: yermakova2015@gmail.com, orcid: 0000-0002-3081-0229

² кандидат архітектури,
професор кафедри дизайну середовища,
Харківська державна академія дизайну та мистецтв, Харків, Україна,
e-mail: bondirra@gmail.com, orcid: 0000-0002-3471-4162

³ кандидат мистецтвознавства,
старший викладач кафедри дизайну тканин і одягу,
Харківська державна академія дизайну та мистецтв, Харків, Україна,
e-mail: toris87@ukr.net, orcid: 0000-0002-4537-8766

Анотація. У статті досліджено феномен деконструктивного мислення як інтелектуальної та методологічної бази сучасних практик дизайну. На відміну від класичних підходів, деконструкція розглядається як інструмент критичного аналізу усталених форм і структур, що дає змогу створювати інноваційні об'єкти з багатозаровими смислами.

Мета дослідження полягає у виявленні ролі деконструктивного мислення у формуванні сучасних дизайн-практик, зокрема в аспектах емоційно-психологічного впливу, арттерапевтичного потенціалу та прогностичних можливостей дизайну як культурного феномена.

Методологія дослідження. Систематизовано такі основні теоретичні підходи до розуміння деконструкції в контексті дизайну: філософський (Ж. Дерріда, М. Фуко, Ж. Бодрійяр), художньо-естетичний (П. Азейман, Ф. Гері, Д. Лібескід) та психологічний (когнітивно-емотивний, арттерапевтичний). Визначено зв'язок між принципами деконструкції та механізмами емоційного сприйняття візуальних образів.

Результати дослідження. Обґрунтовано, що деконструктивне мислення виступає не лише філософською концепцією, але й ефективним методологічним інструментом у процесі проектування сучасного візуального середовища. Воно сприяє переосмисленню принципів естетичної гармонії, відкриває нові можливості для формування емоційного досвіду людини та актуалізує терапевтичну функцію дизайну.

Наукова новизна дослідження полягає у міждисциплінарному поєднанні філософських ідей деконструкції із сучасними психологічними та арттерапевтичними концепціями дизайну. Вперше розглянуто деконструктивне мислення як метод не тільки художнього, але й психоемоційного моделювання візуальної комунікації.

Практична значущість полягає у можливості застосування деконструктивних принципів у професійній дизайнерській діяльності, арттерапевтичній практиці та освітніх програмах з дизайн-мислення. Отримані результати можуть бути використані для розроблення інтерактивних візуальних систем, проектування середовищ, спрямованих на емоційне залучення й психологічну рефлексію людини.

Ключові слова: деконструкція, дизайн, постмодернізм, арттерапія, прогностика, креативний дизайн, філософія дизайну, візуальна культура.

ВСТУП

Сучасний дизайн існує в контексті глибоких соціально-культурних трансформацій, що відображають перехід від структурного мислення до поліфонічного, децентрованого й динамічного світосприйняття. В цих умовах традиційні естетичні й функціональні моделі проектування втрачають універсальність, поступаючись концепціям, що враховують багатомірність смислів, суб'єктивність досвіду та емоційно-психологічні чинники сприйняття. Однією з ключових парадигм, що відображає ці тенденції, є деконструктивне мислення, яке сформувалося у філософії постструктуралізму (Ж. Дерріда, М. Фуко, Ж. Бодрійяр) і набуло широкого розвитку в архітектурі, мистецтві та дизайні загалом [2; 9; 30].

Проблема полягає в тому, що деконструкція в дизайнерському дискурсі здебільшого розглядається лише як формальний або естетичний прийом. Тоді як її потенціал як методології мислення, що має емоційно-психологічний, терапевтичний і прогностичний виміри, залишається недостатньо дослідженим. Відсутність системного підходу до аналізу деконструктивного мислення як підґрунтя сучасних практик дизайну ускладнює розуміння того, як цей тип мислення впливає на процес творчого самовираження, сприйняття візуальних образів і формування особистого досвіду.

У цьому контексті актуальним стає міждисциплінарне осмислення деконструкції не лише як художньої стратегії, але й як психологічного механізму перетворення смислів, що може бути використаний у практиках арттерапії, дизайні взаємодії, медіамистецтві та освітньому середовищі. Такий підхід дає змогу розглядати дизайн як простір комунікації між свідомим і підсвідомим, раціональним і емоційним, індивідуальним і колективним досвідом [14].

Отже, зв'язок проблеми з важливими науковими та практичними завданнями полягає у необхідності розширення методологічної бази дизайн-мислення за рахунок інтеграції філософських ідей деконструкції з психологічними підходами до творчості, сприйняття

й саморефлексії. Це створює підґрунтя для формування нових принципів проектування емоційно-орієнтованого середовища, що відповідає викликам сучасної культури.

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Деконструктивне мислення в дизайні розглядається як ключовий інструмент для переосмислення форми, функції та смислу об'єкта. В класичному контексті філософські основи деконструкції заклав Ж. Дерріда [9], який визначив її як метод аналізу текстів і культурних артефактів через руйнування встановлених структур і смислів [9; 32]. Постмодерністські підходи в дизайні, що базуються на ідеях деконструкції, досліджуються як у світовій практиці моди, так і в українському контексті, як зазначає у своїй роботі В. Швець (2023) [16]. У сфері дизайну одягу деконструктивні практики проявляються через перебудову традиційних форм, роботу з асиметрією та незавершеністю конструкцій, що розкриваються в дослідженнях Х. Шевчук (2021).

Психологічний та арттерапевтичний вимір деконструктивного дизайну досліджується через призму впливу формування на емоційний стан людини. Зокрема, В. Осадчий, Л. Білозуб та В. Маслак (2023) підкреслюють значення емоційного дизайну у створенні предметів, що викликають емоційний відгук, а дослідження українських науковців демонструють ефективність арттерапевтичних практик та інтеграцію дизайнерських рішень для психологічної підтримки людини [3; 13; 27], включно з дітьми та молоддю в кризових умовах [14–15; 17; 20; 28].

Систематизація підходів до деконструкції також включає аналіз багатомірного концептуального дизайну, де застосовується, зокрема, принцип інверсії, що дає змогу відходити від лінійної логіки форми та створювати простір для творчих експериментів, як доводять А. Гасем і О. Лагода (2024), [7; 31]. В українському мистецтві та дизайні такі методи застосовуються для переосмислення культурних кодів та відображення локальної ідентичності в контексті глобальних тенденцій [9; 36].

В дослідженні О. Лагоди (2018) акцентовано увагу на репрезентативному потенціалі дизайнерських практик, що поєднують мистецтво і моду як форми культурної комунікації. Авторка розглядає одяг не лише як функціональний об'єкт, але й як носій символічних і ціннісних значень, здатний відображати емоційні та ідентифікаційні стани особистості. Ці положення узгоджуються з ідеєю деконструктивного мислення, яке вказує на те, що форма стає простором самовираження і переосмислення соціальних смислів [11].

Таким чином, сучасні дослідження показують, що деконструктивне мислення є не тільки теоретичною категорією, але й ефективним методологічним інструментом у дизайні. Воно поєднує естетичні, психологічні та прогностичні аспекти, забезпечуючи гнучкість, творчий потенціал та можливість адаптації дизайнерських рішень до емоційних і соціальних потреб людини.

МЕТА

Метою дослідження є обґрунтування ролі деконструктивного мислення як методологічної основи сучасних дизайнерських практик в контексті емоційно-психологічного впливу, арттерапевтичного потенціалу та прогностичних функцій у формуванні візуальної культури сучасного суспільства. Необхідно проаналізувати філософські та культурологічні передумови становлення деконструктивного мислення й окреслити його зв'язок з постмодерністською парадигмою в дизайні. Слід систематизувати ключові напрями застосування деконструктивних принципів в сучасних дизайн-практиках, зокрема в дизайні одягу, графічному та просторовому дизайні. Це дасть змогу розкрити емоційно-психологічні механізми сприйняття деконструктивних форм і окреслити їхній вплив на людину, визначити арттерапевтичний потенціал деконструктивного підходу як засобу подолання внутрішньої напруги, розвитку креативності та формування рефлексивного мислення; дослідити прогностичні можливості деконструктивного мислення у формуванні нових тенденцій дизайну, що поєднують естетичну багатовимірність із психологічною адаптивністю; обґрунтувати практичні рекомендації щодо інтеграції деконструктивного мислення в освітній процес і професійну діяльність дизайнерів.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Поняття деконструкції, що лежить в основі постмодерного світогляду, формувалося в межах філософського постструктуралізму та мало на меті переосмислення механізмів

смислотворення в культурі. Його ключові положення були закладені в працях Жака Дерріда, Мішеля Фуко та Жана Бодрійяра, які здійснили радикальний перегляд поняття структури, влади, знака та реальності.

Жак Дерріда в праці «Про граматологію» (1967) впровадив термін *deconstruction*, означаючи ним не руйнування, а зняття та виявлення прихованих протиріч у будь-якому тексті чи системі. Дерріда підкреслив, що жодна структура не є завершеною: кожна містить внутрішню несталість, здатність до саморозкладання та переозначення. В дизайні це мислення трансформувалося у формотворчий метод, що прагне не гармонії, а діалогу між протилежностями – завершеним і фрагментарним, конструктивним і хаотичним. Таким чином, деконструкція стала способом створення об'єктів, у яких відкритість сенсу є ключовою естетичною цінністю.

Художньо-естетичний вимір деконструкції знаходить найповніше втілення у творчості архітекторів-практиків Пітера Айзенмана, Френка Гері та Даніеля Лібескінда, які трансформували ідеї постструктуралізму у візуально-просторову мову. Підхід Пітера Айзенмана ґрунтується на системному порушенні логіки композиції, створенні просторових конфліктів, що викликають у глядача активну інтелектуальну взаємодію. Френк Гері перетворює архітектуру на пластичну метафору руху та хаосу, втілюючи ідею «живої матерії», що чинить опір формалізму. У свою чергу, Даніель Лібескінд в концепції *Between the Lines* (1998) розглядає архітектуру як простір пам'яті, де фрагментація стає способом осмислення травматичного досвіду. Архітектори створюють простори, де форма втрачає стабільність, а логіка стає символом людського досвіду (рис. 1–6). Архітектура перестає бути монументом, стаючи рухомим текстом – місцем для інтерпретацій, де кожен глядач творить власне значення [30].

Деконструктивне мислення в архітектурі руйнує традиційні уявлення про форму як стабільну, впорядковану й підлеглу функції структуру. Тут архітектура стає процесом, а не результатом, простором, який не нав'язує значення, а відкриває їх множинність. Зламани площини, спотворені пропорції, ламані лінії й перекручені об'єми створюють відчуття руху, напруги, дисонансу – саме того «живого безладу», в якому народжуються нова гармонія, новий порядок. Деконструктивне мислення в архітектурі стає формою психологічного та культурного діалогу, в якому простір розглядається не як об'єкт, а як живий процес. Будівля перестає бути завершеною



Рис. 1. Ф. Гері. Танцюючий будинок, Прага, Чехія, 1996 р. Джерело: [16]



Рис. 2. Ф. Гері. Музей дизайну Vitra (Вайль на Рейні, Німеччина), 1989 р. Джерело: [18]



Рис. 3. Д. Лібескінд. Королівський музей Онтаріо (Торонто, Канада). Джерело: [13]



Рис. 4. Д. Лібескінд. Денверський художній музей (Денвер, США). Джерело: [8]



Рис. 5. З. Хадід, Галактичне СОХО у Пекіні, Китай, 2008–2012. Джерело: [26]



Рис. 6. З. Хадід, оперний театр Гуанчжоу, Китай, 2003–2010. Джерело: [26]

формою – вона постає як феноменальний досвід, що поєднує відчуття часу, пам'яті та тіла. В цьому полягає її гуманітарний потенціал: архітектура не тільки організовує довкілля, але й рефлексує над людським буттям, перетворюючи матерію на мову, а форму – на мислення [2].

Ці автори закладають естетичні принципи, що стали основою для деконструктивного дизайну одягу, графічного та об'єктного дизайну, такі як: асиметрія та дисонанс як

візуальна мова, викриття процесу творення, діалог між хаосом та структурою як спосіб відображення психологічного стану сучасної людини. Деконструктивне мислення в різних сферах культури, мистецтва та гуманітарного знання виявляється по-різному, відображаючи багатовимірність постмодерного світосприйняття та розмиття між раціональним та емоційним, матеріальним та символічним. Його сутність полягає не в руйнуванні як такому, а в переосмисленні цілісності, виявленні

невидимих структур, які формують сприйняття, мислення та творчість. Кожна сфера адаптує деконструктивне мислення відповідно до власної природи – естетичної, соціальної чи психологічної, – перетворюючи його на інструмент саморефлексії та оновлення [5; 9; 27; 36].

Деконструктивне мислення в інтер'єрі формує нову логіку просторового досвіду, де середовище перестає бути статичним і передбачуваним. Воно запрошує людину до руху, пошуку, дослідження власного місця в просторі. Архітектурні елементи – стіни, підлога, меблі, світло – вступають у взаємодію, створюючи напружений, проте гармонійний дисонанс, у якому глядач відчуває фізичну присутність та емоційну залученість. Такий простір не прагне зручності в звичайному розумінні, натомість він спонукає до діалогу з власним відчуттям рівноваги, усвідомлення мінливості та умовності всіх структур – як у зовнішньому світі, так і в людській психіці.

Саме тому деконструкцію в інтер'єрі можна розглянути як психологічний інструмент

саморефлексії, коли архітектурна форма стає візуальним відображенням внутрішнього стану людини. Нерівномірність ліній, розірваність площини і багат шаровість текстур створюють відчуття живого процесу, де хаос і гармонія співіснують одночасно. В цьому просторі людина перебуває, мислить, відчуває і реагує, стаючи активним співтворцем середовища. Отже, деконструктивне мислення перетворює інтер'єр відображення сучасної свідомості – гнучкої, непередбачуваної, схильної до сумнівів і пошуку нових смислів [27; 36].

У предметному дизайні деконструктивне мислення виявляється через дисбаланс і напругу між функцією та формою. Такі дизайнери, як Філіп Старк, Рон Арад, Карім Рашид (рис. 7–12), створюють об'єкти, що провокують користувача. Вони зручні не буквально, а скоріше, ментально – як виклик уваженню про комфорт. В інтер'єрі принципи деконструкції виявляються у різномірних площинах, асиметрії, відсутності візуальної завершеності, що пробуджує відчуття постійної динаміки. Простір стає психологічною метафорою



Рис. 7. Ідеї біомеханіки втілилися в конструкції стільця "WW STOOL", автор Ф. Старк, 1990 р.
Джерело: [24]



Рис. 8. Триногі стільці, створені спеціально для кафе "Costes", Ф. Старк, 1985 р.
Джерело: [24]



Рис. 9. Робота Р. Араді, лавка "Folly", 2013 р.
Джерело: [23]



Рис. 10. Робота Р. Араді, стілець, 1990 р.
Джерело: [23]



Рис. 11. Унікальні інтер'єри Каміра Рашида, стиль лаунж у "Deutsche Bank"
Джерело: [11]



Рис. 12. Карім Рашид, інтер'єр готелю в Берліні
Джерело: [11]

сучасного світу – фрагментованого, змінного, відкритого до переінтерпретації. Отже, метою такої організації середовища стала провокація нового типу сприйняття, коли користувач стає співучасником пошуку рівноваги в хаосі, а інтер'єр – психологічною мапою його внутрішнього стану [7].

У візуальному мистецтві, зокрема живописі, графіці та фотографії, деконструктивне мислення виявляється через фрагментацію образу, зміщення центрів, нашарування та напівпрозорість форм. Художники постмодерного періоду Герхард Ріхтер (рис. 13; 14), Френсіс Бекон (рис. 15; 16) та Дженні Савілл



Рис. 13. Герхард Ріхтер
«Рот (Губи Бріджит Бордо)», 1963 р.
Джерело: [36]



Рис. 14. Герхард Ріхтер,
абстракція, 1992 р.
Джерело: [22]



Рис. 15. Френсіс Бекон, портрет
Люсьєна Фрейда, 1965 р.
Джерело: [1]

(рис. 17; 18) у своїх роботах відображають методи зсуву, стирання та нашарування образів, щоб виявити багатовимірність людського досвіду. В цьому сенсі деконструкція стає не руйнуванням форми, а способом показати плинність і неоднозначність реальності, де істина завжди множинна [28].

В деконструктивному контексті статичний твір перестає бути замкненою, завершеною композицією і перетворюється на динамічний простір взаємодії між образом та глядачем. Завдяки фрагментації, прозорим

шарам фарби чи зсуву перспективи митці створюють ефект руху всередині зображення, де фігури ніби перебувають у процесі становлення чи розпаду. Така пластична несталість образу руйнує межі між внутрішнім та зовнішнім, матеріальним та духовним. Картина починає дихати, її візуальна тканина пульсує, а глядач не просто споглядає, а ніби входить у процес творення сенсу [9]. Розмиті контури та оптична багатозаровість у Ріхтера, деформація тілесності у Бекона чи експресивне тілесне розщеплення у Савілл створюють ефект



Рис. 16. Френсіс Бекон, портрет Люсьєна Фрейда на помаранчевій кушетці, 1965 р. Джерело: [1]



Рис. 17. Дженні Савілл, автопортрет "Propped", 1992 р. Джерело: [10]



Рис. 18. Дженні Савілл "Odalisque", 2012 р. Джерело: [34]

руху думки, емоції, дії, що живе у сприйнятті спостерігача. Таким чином, деконструктивне мислення в живописі трансформує саме поняття зображення: від репрезентації до перформативного жесту. Художник не відтворює дійсність, а показує процес її розгортання, внутрішню напругу між формою та змістом, між ідентичністю та її втратою [3]. Статичний об'єкт перетворюється на відкрите поле інтерпретацій, де рух – це не фізична дія, а ментальна подорож сприйняття. В результаті виникає парадоксальний ефект: чим більше художник руйнує образ, тим сильніше він виявляє його живу присутність. Саме ця енергія візуальної непостійності є сутністю деконструкції – коли твір стає подією, що триває у свідомості глядача, а не об'єктом, зафіксованим у часі.

У дизайні одягу деконструктивне мислення – це руйнування канонів краси, симетрії та функціональності. Такі відомі дизайнери, як Рей Кавакубо, Йоджи Ямамото, Мартін Маржела (рис. 19–21), створюють речі, що демонструють внутрішню конструкцію, зміщення швів, асиметрію та навіть недосконалість як естетичну цінність. Деконструктивний підхід у дизайні одягу дає змогу виявити психологічну глибину образу, коли зовнішня форма стає відображенням внутрішніх станів особистості, а одяг – засобом арттерапії через самовираження.

В деконструктивному контексті статичний твір перестає бути замкненою, завершеною композицією і перетворюється на динамічний простір взаємодії між образом та глядачем. Завдяки фрагментації, прозорим шарам фарби чи зсуву перспективи митці створюють ефект руху всередині зображення, де фігури ніби перебувають у процесі становлення

чи розпаду. Така пластична несталість образу руйнує межі між внутрішнім та зовнішнім, матеріальним та духовним. Картина починає диxати, її візуальна тканина пульсує, а глядач не просто споглядає, а ніби входить у процес творення сенсу [9]. Розмиті контури та оптична багатозаровість у Ріхтера, деформація тілесності у Бекона чи експресивне тілесне розщеплення у Савілл створюють ефект руху думки, емоції, дії, що живе у сприйнятті спостерігача. Таким чином, деконструктивне мислення в живописі трансформує саме поняття зображення: від репрезентації до перформативного жесту. Художник не відтворює дійсність, а показує процес її розгортання, внутрішню напругу між формою та змістом, між ідентичністю та її втратою [3]. Статичний об'єкт перетворюється на відкрите поле інтерпретацій, де рух – це не фізична дія, а ментальна подорож сприйняття. В результаті виникає парадоксальний ефект: чим більше художник руйнує образ, тим сильніше він виявляє його живу присутність. Саме ця енергія візуальної непостійності є сутністю деконструкції – коли твір стає подією, що триває у свідомості глядача, а не об'єктом, зафіксованим у часі.

У дизайні одягу деконструктивне мислення – це руйнування канонів краси, симетрії та функціональності. Такі відомі дизайнери, як Рей Кавакубо, Йоджи Ямамото, Мартін Маржела (рис. 19–21), створюють речі, що демонструють внутрішню конструкцію, зміщення швів, асиметрію та навіть недосконалість як естетичну цінність. Деконструктивний підхід у дизайні одягу дає змогу виявити психологічну глибину образу, коли зовнішня форма стає відображенням внутрішніх станів особистості, а одяг – засобом арттерапії через самовираження.



Рис. 19. Рей Кавакубо, колекція "Comme Des Garçons", весна 1997 р. Джерело: [29]



Рис. 20. Йоджи Ямамото, колекція осінь-зима, 2006 р. Джерело: [35]



Рис. 21. Мартін Маржела, колекція весна-літо, 2019 р. Джерело: [19]

Саме такий підхід у дизайні одягу спрямований на розкриття внутрішньої сутності людини через трансформацію зовнішньої форми костюма. Тканина, шов, лінія крою чи навіть недосконалість стає мовою емоцій і психологічних станів. Одяг виражає досвід, уразливість, пошук ідентичності. Розірвані або асиметричні силуети, відкриті конструктивні елементи, зміщення пропорцій – усе це несе образ внутрішнього конфлікту або, навпаки, відновлення цінності через прийняття своєї унікальності. Деконструктивізм у моді руйнує стандарт сприйняття тіла як об'єкта краси й перетворює його на простір для діалогу між особистістю та суспільством [4; 7].

Якщо розглядати одяг у контексті дослідження, костюм, створений за принципом деконструкції, набуває арттерапевтичного потенціалу. Отже, процес його носіння або споглядання стає актом самопізнання. Людина, що взаємодіє з таким об'єктом, відчуває емоційну участь – ніби долучається до творчого розбору власної ідентичності. У цьому сенсі деконструкція в моді – це не тільки стилістичний прийом, але й форма психологічного звільнення, де кожен розкритий шов, зсунутий край чи навмисна деформація стає символом прийняття внутрішньої суперечності. Такий підхід переводить моду з площини естетики у простір екзистенційного переживання, роблячи дизайн одягу інструментом духовного самовираження й терапевтичної рефлексії [14].

У педагогічному дискурсі деконструктивне мислення означає руйнування авторитарної моделі знання, де викладач є джерелом істини. Натомість воно пропонує діалогічну, відкриту модель освіти, в якій знання формується через сумнів, рефлексію та творення

нового змісту. В художньо-дизайнерській освіті деконструкція постає як метод виховання критичного сприйняття, естетичної гнучкості та самовираження через процес, а не через готовий результат. Освіта стає не передачею істини, а досвідом її спільного створення [28].

Деконструкція в терапевтичному просторі означає трансформацію хаосу на досвід, переживання через руйнування. Під час арттерапевтичних практик учасники розбирають образи, матеріали, мемуари, щоб знайти нові структури власного «Я». В цьому контексті деконструктивне мислення – це інструмент емоційного очищення, де акт руйнування набуває сенсу зцілення. Воно стимулює саморефлексію, емпатію та прийняття невизначеності як природного стану людини [20; 27].

У психології деконструктивне мислення постає як метод подання когнітивних шаблонів, що обмежують свідомість. Його суть – виявити механізми, через які людина створює та підтримує власну реальність, а також навчається бачити її відносність. Така практика лежить в основі наративної терапії, екзистенційного аналізу, гештальт-підходів, де людина переписує власну історію, звільняючись від усталених структур. Деконструкція – спосіб психологічної свободи, відмова від чужого сценарію на користь особистісного вибору [9; 14].

У сфері прогнозування деконструктивне мислення пропонує альтернативу лінійним моделям розвитку. Воно сприймає майбутнє як простір множинних можливостей, де хаос не є загрозою, а постає джерелом креативності. Деконструкція часу в сучасному світі виявляється в поєднанні минулого, теперішнього і майбутнього в єдиному креативному полі, що дає змогу створювати проекти

з прогнозованим, адаптивним і рефлексивним потенціалом [32].

Отже, деконструктивне мислення в сучасному культурному просторі є методом виявлення сенсу через його руйнування, переосмислення, відновлення цілісності через фрагмент, самопізнання через хаос. Воно формує особливий тип світосприйняття – антидогматичний, експериментальний, діалогічний, що єднає мистецтво, науку, психологію та освіту в єдину гуманітарну парадигму ХХІ століття.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного аналізу з'ясовано, що деконструктивне мислення є ключовою методологічною основою сучасного дизайну, що поєднує філософські, естетичні, психологічні та прогностичні виміри. Його сутність полягає в руйнуванні стереотипів сприйняття форми та змісту, прагненні виявити нові зв'язки між елементами, що на перший погляд видаються хаотичними чи несумісними. Деконструкція в цьому контексті постає не як руйнація, а як спосіб виявлення прихованої логіки в хаосі, де процес пошуку є важливішим за кінцевий результат. У сфері візуального мистецтва деконструктивне мислення реалізується через фрагментацію образу, на шарування структур, асиметрію, розмиття між множинністю перспектив, що створює ефект руху та динаміки всередині статичної площини. В дизайні одягу воно проявляється в принципах асиметрії, відкритої конструкції, зміщення функціональних акцентів та свідомої недосконалості, що трансформує одяг у засіб арттерапії та самопізнання. В предметному дизайні та архітектурі деконструкція формує нову просторову логіку: форма більше не диктує функцію, а провокує користувача до співтворчості, переживання простору як психологічної події.

В психологічному та педагогічному вимірах деконструктивне мислення сприяє розвитку критичності, саморефлексії та відкритості до нових інтерпретацій. Педагог стає не носієм істини, а провідником у процесі осмислення, допомагаючи студенту розібрати установлені знання та сформулювати власні концепції. В контексті арттерапії деконструкція виявляється як процес розбирання травматичних образів та створення на їх основі нової символічної цілісності, що сприяє емоційному звільненню та гармонізації внутрішнього стану.

З прогностичної точки зору деконструктивне мислення відкриває перспективи формування гнучких, адаптивних та нелінійних

підходів до проектування майбутнього. В дизайні воно дає змогу створювати системи, здатні змінюватися разом із соціальними та культурними контекстами. Такий підхід відповідає сучасним тенденціям у філософії, психології та культурології, які орієнтовані на інтердисциплінарність та варіативність моделей мислення.

Отже, деконструктивне мислення може бути розглянуте як когнітивна стратегія нового гуманізму, що поєднує раціональне та емоційне, аналітичне та інтуїтивне, індивідуальне та колективне. Таке мислення дає змогу подолати межі традиційного дизайну, перетворюючи його на інструмент психологічного та культурного самовираження.

Перспективи подальших розвідок полягають у поглибленому вивченні деконструктивного мислення як інтеграційного методу в освіті дизайнерів, розробленні арттерапевтичних програм, що використовують принципи деконструкції як засіб креативного саморозвитку, а також у дослідженні прогностичних моделей дизайну майбутнього, здатних адаптуватися. Важливим напрямом подальших досліджень є аналіз екологічного аспекту деконструкції, де руйнування традиційних форм постає не як споживчий акт, а як спосіб оновлення та збереження гармонії між людиною, технологією та середовищем.

ЛІТЕРАТУРА

[1] Бекон Ф. Portrait of Lucian Freud on orange couch. *Wikiart: енциклопедія візуальних мистецтв*. URL: <https://www.wikiart.org/uk/frensis-bekon/portrait-of-lucian-freud-on-orange-couch-1965> (дата звернення: 20.01.2026).

[2] Бодрійяр Ж. Симулякри і симуляція. Київ, 2004. 230 с.

[3] Будник А., Гошко І. Графічний дизайн як засіб арттерапевтичної підтримки в період війни. *Культура України*. 2023. № 82. С. 35–43. DOI: <https://doi.org/10.31516/2410-5325.082.04>.

[4] Будяк В. Гламур крізь призму деконструктивізму. *ХУДПРОМ: Український журнал з мистецтва і дизайну*. Спецвипуск до 25-річчя кафедри дизайну тканин та одягу ХДАДМ. 2025. Т. XXVII. Вип. 1. С. 55–65. DOI 10.61993/2786-7285.2025.01.06.

[5] Витак Г. Особливості становлення арттерапії в Україні. *Гуманітарний Вісник ЗДІА*. 2014. Вип. 56. С. 43–51.

[6] Гасем А. Раціональні та ірраціональні аспекти формоутворення на засадах деконструктивізму в індустрії моди. *Art and Design*. 2024. № 2 (26). С. 110–120. DOI: <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2024.2.11>.

[7] Гасем А., Лагода О. Багатовимірний форматворчий контекст концептуального дизайну: метод інверсії. *Худпром*. 2024. № 26 (1). С. 18–27. DOI: <https://doi.org/10.61993/2786-7285.2024.01.02>.

- [8] Денверський художній музей. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B5%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D1%85%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D1%96%D0%B9_%D0%BC%D1%83%D0%B7%D0%B5%D0%B9 (дата звернення: 18.01.2026).
- [9] Дерріда Ж. Про граматологію. Київ : Юніверс, 2000. (пер. з фр. *De la grammatologie*, 1967). 508 с.
- [10] Дженні Савілл стала найдорожчою художницею з нині живучих. *Головне в УА*. URL: [https://glavnoe.in.ua/news/n356145-dzhenni-savill-stala-samoj-dorogoj-hudozhnickej-iz-nyne-zhivuschih-\(foto\)](https://glavnoe.in.ua/news/n356145-dzhenni-savill-stala-samoj-dorogoj-hudozhnickej-iz-nyne-zhivuschih-(foto)) (дата звернення: 19.01.2026).
- [11] Карім Рашид – один з найвпливовіших дизайнерів сучасності. *4room*. URL: <https://4room.ua/ua/blog/karim-rashid---odin-iz-samyh-vlijatelnyh-dizainerov-sovremennosti> (дата звернення: 20.01.2026).
- [12] Копилова Н., Сапунова, М. Принципи деконструкції у сучасному візуальному мистецтві: український досвід. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2024. Вип. 49. С. 217–222. DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi49.859>.
- [13] Королівський музей Онтаріо. *Національна історична бібліотека України*. URL: <https://nibu.kyiv.ua/news/123> (дата звернення: 19.01.2026).
- [14] Лагода О. Репрезентативний потенціал дизайнерських практик у симбіозі мистецтва і моди. *Art and Design*. 2018. № 3. С. 107–119. DOI: [10.30857/2617-0272.2018.3.10](https://doi.org/10.30857/2617-0272.2018.3.10).
- [15] Лазарович Н. Особливості постмодерністських тенденцій у сучасній українській культурі. *Молодий вчений, науковий журнал*. 2021. № 1 (89). С. 282–287. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-1-89-55>.
- [16] Ласкаво просимо до танцюючого будинку. *Megatour*. URL: https://www.megatour.cz/ua/news/arhitektura/laskavo_prosimo_do_tancuchoho_budyunku (дата звернення: 20.01.2026).
- [17] Миненко О. Деконструкція культурних наративів у цифрову епоху. *Культурологічний альманах*. 2025. Вип. (2). С. 278–283. DOI: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2025.2.33>.
- [18] Музей дизайну Vitra. *Вікіпедія: вільна енциклопедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%83%D0%B7%D0%B5%D0%B9_%D0%B4%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D0%B9%D0%BD%D1%83_Vitra (дата звернення: 20.01.2026).
- [19] Новий декаданс: Maison Margiela Couture весна-літо 2019. *Vogue*. URL: <https://vogue.ua/article/fashion/brend/novyy-dekadans-maison-margiela-couture-vesna-let-2019-32431.html> (дата звернення: 20.01.2026).
- [20] Осадчий В., Білозуб Л., Маслак В. Емоційний дизайн як засіб покращення користувальницького досвіду в цифрових продуктах України. *Український мистецтвознавчий дискурс*. 2025. № 6. С. 149–159. DOI: <https://doi.org/10.32782/uad.2024.6.17>.
- [21] Паранько Н., Гайова І., Оганов Р. Стиль «деконструктивізм»: витоки та реалізація в дизайні. *Актуальні проблеми сучасного дизайну: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції* (23 квітня 2020 р., м. Київ): у 2-х т. Т. 1. Київ: КНУТД, 2020. С. 212–214.
- [22] Піктер Г. Abstract Painting 780-1. *Wikiart: енциклопедія візуальних мистецтв*. URL: <https://www.wikiart.org/uk/gerkhard-rikhter> (дата звернення: 20.01.2026).
- [23] Рон Арад: ізраїльський дизайнер меблів в стилі еkleктика. *4room*. URL: <https://4room.ua/ua/blog/ron-arad-izraillskii-dizainer-mebeli-v-stile-yeklektika> (дата звернення: 20.01.2026).
- [24] Старк Ф. – видатний майстер сучасного дизайну. *Epochtimes. Істина і традиції*. URL: <https://www.epochtimes.com.ua/life/mans-fate/filip-stark-mayster-suchasnogo-dyzaynu-111066.html> (дата звернення: 19.01.2026).
- [25] Столярчук Н. Становлення та розвиток арттерапії в історико-культурному контексті. *Fine Art and Culture Studies*. 2023. Вип. 3. С. 204–212. DOI: [10.32782/facs-2023-3-27](https://doi.org/10.32782/facs-2023-3-27) 14.
- [26] Хадід З. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%B0%D1%85%D0%B0_%D0%A5%D0%B0%D0%B4%D1%96%D0%B4 (дата звернення: 18.01.2026).
- [27] Швець В. Інтегрована арттерапія як інструмент гармонізації психологічного стану молоді. *Психологічний журнал УДПУ*. 2023. № 10. С. 79–88. DOI: <https://doi.org/10.31499/2617-2100.10.2023.285325>.
- [28] Шевчук Х. Мода і філософія деконструкції Жака Дерріди: теоретико-концептуальні засади. *Вісник ЛНАМ*. 2021. № 46. С. 100–106. DOI: <https://doi.org/10.37131/2524-0943-2021-46-10>.
- [29] Comme des Garçons SPRING 1997 READY-TO-WEAR. By Rei Kawakubo Vogue. URL: <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-1997-ready-to-wear/comme-des-garcons> (дата звернення: 20.01.2026).
- [30] Gehry F. Frank Gehry: The Masterpieces. New York: Rizzoli, 2009.
- [31] Hasem A. Temporality and deconstruction as interrelated strategies in contemporary clothing design. *Art and Design*. 2025. № 8 (3). С. 105–116. DOI: <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2025.3.9>.
- [32] Libeskind D. *Between the Lines: Architecture and Philosophy*. London: Thames & Hudson, 1998.
- [33] Loschek I. *The deconstructionists. Icons of Fashion. The 20th century*. Munich-Berlin-London-New York: Prestel, 2005. 146 p.
- [34] *Odalisque (2012–2014)* by Jenny Saville. *Artchive*. URL: <https://www.artchive.com/artwork/odalisque-jenny-saville-2012-2014> (дата звернення: 19.01.2026).
- [35] Phelps N. Yohji Yamamoto. FALL 2006 READY-TO-WEAR. By Yohji Yamamoto. *Vogue*. URL: <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2006-ready-to-wear/yohji-yamamoto> (дата звернення: 20.01.2026).
- [36] Richter G. Mouth. The Art Institute Chicago. URL: <https://www.artic.edu/artworks/147000/mouth-mund> (дата звернення: 20.01.2026).

REFERENCES

- [1] Bekon, F. Portrait of Lucian Freud on orange couch. *Wikiart entsyklopediia vazualnykh mystetstv*. [Bacon F. Portrait of Lucian Freud on orange couch. *Wikiart encyclopedia of visual arts.*] *www.wikiart.org*. Retrieved

from <https://www.wikiart.org/uk/frensis-bekon/portrait-of-lucian-freud-on-orange-couch-1965> [in Ukrainian].

[2] Bodriiir, Zh. (2004). *Symuliakry i symuliaciia [Simulacra and simulation]*. Kyiv [in Ukrainian].

[3] Budnyk, A., & Goshko, I. (2023). Grafichniy dyzain yak zasib art-terapevtychnoi pidtrymky v period viiny [Graphic design as a means of art therapy support during wartime]. *Kultura Ukrainy – Culture of Ukraine*, 82, 35–43. DOI: <https://doi.org/10.31516/2410-5325.082.04> [in Ukrainian].

[4] Budiak, V. (2025). Hlamur kriz oryzmu dekonstruktyvizmu [Glamour through the prism of deconstructivism]. *KhUDPROM: Ukrainyskyi zhurnal z mystetstva i dyzainu – HUDPROM: Ukrainian magazine of art and design*, 1, 55–65. DOI: 10.61993/2786-7285.2025.01.06 [in Ukrainian].

[5] Vytak, G. (2014). Osoblyvosti stanovlennia art-terapii v Ukraini [Peculiarities of the development of art therapy in Ukraine]. *Visnyk ZDIA – Humanitarian Bulletin of the Zaporizhzhia State Engineering Academy*, 56, 43–51 [in Ukrainian].

[6] Hasem, A. (2024). Ratsionalni ta irratsionalni aspekty formoutvorennia na zasadakh dekonstruktyvizmu v industrii mody [Rational and irrational aspects of form formation based on deconstructivism in the fashion industry]. *Art and Design*, 2 (26), 110–120. DOI: <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2024.2.11> [in Ukrainian].

[7] Hasem, A. & Lahoda O. (2024). Bahaovymirnyi formotvorochyi kontekst kontseptualnoho dyzainu: metod inversii [Multidimensional form-making context of conceptual design: the inversion method]. *KhUDPROM – HUDPROM: Ukrainian magazine of art and design*, 26 (1), 18–27. DOI: <https://doi.org/10.61993/2786-7285.2024.01.02> [in Ukrainian].

[8] Denverskyi hudozhnii muzei. Wikipedia. [Denver Art Museum. Wikipedia]. [uk.wikipedia.org](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B5%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D1%85%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D1%96%D0%B9_%D0%BC%D1%83%D0%B7%D0%B5%D0%B9). Retrieved from https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B5%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D1%85%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D1%96%D0%B9_%D0%BC%D1%83%D0%B7%D0%B5%D0%B9 [in Ukrainian].

[9] Derrida, Zh. (2000). Pro hramatolohiiu [For grammar]. Kyiv, Yunivers. [in Ukrainian].

[10] Dzhenni Savills tala naidorozhchou khudozhnytseu z nyini zhyvuchykh. Holovne UA. [Jenny Saville has become the most expensive living artist. The main thing in UA]. *glavnoe.in.ua*. Retrieved from [https://glavnoe.in.ua/news/n356145-dzhenni-savill-stala-samoj-dorogoj-hudozhnicej-iz-nyne-zhivuschih-\(foto\)](https://glavnoe.in.ua/news/n356145-dzhenni-savill-stala-samoj-dorogoj-hudozhnicej-iz-nyne-zhivuschih-(foto)) [in Ukrainian].

[11] Karim Rashyd – odyin z naivplyvovishykh dyzaineriv suchasnosti. [Karim Rashid is one of the most influential designers of our time]. *4room.ua*. Retrieved from <https://4room.ua/ua/blog/karim-rashid--odin-iz-samyh-vlijatelnyh-dizainerov-sovremennosti/> [in Ukrainian].

[12] Kopylova, N. & Sapunova, M. (2024). Pryntsyipy dekonstruktsii u suchasnomu vizualnomu mystetstvi: ukrainskyi dosvid [Principles of deconstruction in contemporary visual art: Ukrainian experience].

Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku – Ukrainian culture: past, present, ways of development, 49, 217–222. DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi49.859> [in Ukrainian].

[13] Korolivskiy muzei Ontario. Natsionalna istorychna biblioteka Ukrainy. [Royal Ontario Museum. National Historical Library of Ukraine]. *nibu.kyiv.ua* Retrieved from <https://nibu.kyiv.ua/news/123> [in Ukrainian].

[14] Lahoda, O. (2018). Rerezentatyvnyi potentsial dyzainerskykh praktyk u symbiozi mystetstva i mody [The representative potential of design practices in the symbiosis of art and fashion]. *Art and Design*, 3, 107–119 DOI: 10.30857/2617-0272.2018.3.10 [in Ukrainian].

[15] Lazarovych, N. (2021). Osoblyvosti postmodernistskykh tendentsii u suchasni ukrainskii kulturi [Peculiarities of postmodernist tendencies in modern Ukrainian culture]. *Molodyi vchenyi – Young scientist*, 1 (89), 282–287. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-1-89-55> [in Ukrainian].

[16] Laskavo prosymo do tantsuuchoho budynku. Megatour. [Welcome to the dancing house. Megatour]. www.megatour.cz. Retrieved from https://www.megatour.cz/ua/news/arhitektura/laskavo_prosymo_do_tancuuchoho_budynku [in Ukrainian].

[17] Mynenko, O. (2025). Dekonstruksiia kulturnykh naratyviv u tsyfrovu epokhu [Deconstructing Cultural Narratives in the Digital Age]. *Kulturolohichniy almanakh – Cultural Almanac*, 2, 278–283. DOI: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2025.2.33> [in Ukrainian].

[18] Muzei dyzainy Vitra. Wikipediia vilna entsyklopediia. [Vitra Design Museum. Wikipedia the free encyclopedia]. [uk.wikipedia.org](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%83%D0%B7%D0%B5%D0%B9_%D0%B4%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D0%B9%D0%BD%D1%83_Vitra). Retrieved from https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%83%D0%B7%D0%B5%D0%B9_%D0%B4%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D0%B9%D0%BD%D1%83_Vitra [in Ukrainian].

[19] Novyi dekadans: Maison Margiela Couture vesna-lito 2019. Vogue. [New decadence: Maison Margiela Couture spring-summer 2019. Vogue]. *vogue.ua*. Retrieved from <https://vogue.ua/article/fashion/brend/novyy-dekadans-maison-margiela-couture-vesna-lyeto-2019-32431.html> [in Ukrainian].

[20] Osadchyi, V. & Bilozub, L. & Maslak, V. (2025). Emotsiinyi dyzain yak zasib pokrashchennia korystovalnytskoho dosvidu v syfrovyykh produktakh Ukrainy [Emotional design as a means of improving user experience in digital products in Ukraine]. *Ukrainskyi mystetstvoznachnyi diskurs – Ukrainian art history discourse*, 6, 149–159. DOI: <https://doi.org/10.32782/uad.2024.6.17> [in Ukrainian].

[21] Paranko, N. & Haiova, I. & Ohanov, R. (2020). Styl “dekonstruktyvizm”: vytoky ta realizatsiia v dyzaini [The style of “deconstructivism”: origins and implementation in design. Current problems of modern design]. *Aktualni problem suchasnogo dyzainu – Current issues of modern design*, 212–214 [in Ukrainian].

[22] Rikhter, H. Abstract Painting 780-1. 23. Wikiart entsyklopediia vazualnykh mystetstv. [Richter G. Abstract Painting 780-1. Wikiart encyclopedia of visual

arts]. www.wikiart.org. Retrieved from <https://www.wikiart.org/uk/gerkhard-rikhter> [in Ukrainian].

[23] Ron Arad: izrailskyi dyzainer mebliv v styli eklektyka. [Ron Arad: Israeli eclectic furniture designer]. *4room.ua*. Retrieved from <https://4room.ua/ua/blog/ron-arad-izrailskii-dizainer-mebeli-v-stile-yeklektika> [in Ukrainian].

[24] Stark F.- vydatnyi maister suchasnoho dyzainu. Velyka Epokha zhurnal istyna I tradytsii. [Starck P. is a prominent master of modern design. The Epoch Times magazine truth and traditions]. www.epochtimes.com.ua. Retrieved from <https://www.epochtimes.com.ua/life/mans-fate/filip-stark-mayster-suchasnogo-dyzaynu-111066.html> [in Ukrainian].

[25] Stoliarchuk, N. (2023). Stanovlennia ta rozvytok art-terapii v istoryko-kulturnomu konteksti [The formation and development of art therapy in a historical and cultural context]. *Fine Art and Culture Studies*, 3, 204–212. DOI: <https://doi.org/10.32782/facs-2023-3-27> [in Ukrainian].

[26] Khadid Z. Wikipedia. [Hadid Z. Wikipedia.]. www.wikiart.org. Retrieved from https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%B0%D1%85%D0%B0_%D0%A5%D0%B0%D0%B4%D1%96%D0%B4 [in Ukrainian].

[27] Shvets, V. (2023). Intehrovana art-terapiia yak instrument harmonizatsii psyholohichnoho stanu molodi [Integrated art therapy as a tool for harmonizing the psychological state of youth]. *Psykhologichnyi zhurnal UDPUP – Psychological journal of the Udmurt State University*, 10, 79–88. DOI: <https://doi.org/10.31499/2617-2100.10.2023.285325> [in Ukrainian].

[28] Shevchuk, Kh. (2021). Moda I filosofii dekonstruktsii Zhaka Derridy: teoretyko-kontseptualni

zasady [Fashion and the Philosophy of Deconstruction by Jacques Derrida: Theoretical and Conceptual Foundations]. *Visnyk LNAM – Bulletin LNAM*. Lviv, 46, 100–106. DOI: <https://doi.org/10.37131/2524-0943-2021-46-10> [in Ukrainian].

[29] Comme des Garçons SPRING 1997 READY-TO-WEAR. By Rei Kawakubo *Vogue*. Retrieved from <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-1997-ready-to-wear/comme-des-garcons> [in English].

[30] Gehry F. (2009). Frank Gehry: The Masterpieces. New York: Rizzoli [in English].

[31] Hasem, A. (2025). Temporality and deconstruction as interrelated strategies in contemporary clothing design. *Art and Design*. Kyiv, 8 (3), 105–116. DOI: <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2025.3.9> [in English].

[32] Libeskind, D. (1998). *Between the Lines: Architecture and Philosophy*. London: Thames & Hudson [in English].

[33] Loschek I. (2005). *The deconstructionists. Icons of Fashion. The 20th century*. Munich-Berlin-London-New York: Prestel, 146 [in English].

[34] Odalisque (2012–2014) Jenny Saville. *Artchive*. Retrieved from <https://www.artchive.com/artwork/odalisque-jenny-saville-2012-2014> [in English].

[35] Phelps, N. Yohji Yamamoto. FALL 2006 READY-TO-WEAR. By Yohji Yamamoto. *Vogue*. Retrieved from <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2006-ready-to-wear/yohji-yamamoto> [in English].

[36] Richter, G. Mouth. The Art Institute Chicago. *Artic*. Retrieved from <https://www.artic.edu/artworks/147000/mouth-mund> [in English].

ABSTRACT

Yermakova T., Bondarenko I., Budiak V. Deconstructive thinking as the basis of contemporary design practices: emotional-psychological, art-therapeutic and prognostic aspects

The article explores the phenomenon of deconstructive thinking as an intellectual and methodological basis for modern design practices. Unlike classical approaches, deconstruction is viewed as a tool for critical analysis of established forms and structures, which allows for the creation of innovative objects with multi-layered meanings.

Purpose. *The main objective of the study is to identify the role of deconstructive thinking in shaping contemporary design practices, particularly in the emotional-psychological, art-therapeutic, and prognostic dimensions of design as a cultural phenomenon.*

Methodology. *The study systematizes key theoretical approaches to understanding deconstruction in the context of design: the philosophical (J. Derrida, M. Foucault, J. Baudrillard), the artistic and aesthetic (P. Eisenman, F. Gehry, D. Libeskind), and the psychological (cognitive-emotive and art-therapeutic). The correlation between deconstructive principles and the mechanisms of emotional perception of visual images is determined.*

Results. *It is substantiated that deconstructive thinking functions not only as a philosophical concept but also as an effective methodological tool in the process of creating modern visual environments. It enables the re-evaluation of aesthetic*

harmony, opens new possibilities for forming users' emotional experiences, and actualizes the therapeutic function of design.

The scientific novelty of the research lies in the interdisciplinary integration of deconstructive philosophy with modern psychological and art-therapeutic concepts of design. For the first time, deconstructive thinking is considered as a method not only of artistic but also of psycho-emotional modeling of visual communication.

Practical relevance. The practical value of the results consists in the possibility of applying deconstructive principles in professional design practice, art therapy, and design-thinking education. The findings can be used for developing interactive visual systems and environments aimed at emotional engagement and psychological reflection of users.

Keywords: deconstruction, design, postmodernism, emotional-psychological aspect, art therapy, prognostics, design philosophy, visual culture.

AUTHOR'S NOTE:

Yermakova Tetiana, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy, Ukrainian and Foreign Philology, Kharkiv State Academy of Design and Arts, Kharkiv, Ukraine, e-mail: yermakova2015@gmail.com, orcid: 0000-0002-3081-0229.

Bondarenko Iryna, Candidate of Architecture, Professor at the Department of Environmental Design, Kharkiv State Academy of Design and Arts, Kharkiv, Ukraine, e-mail: bondirra@gmail.com, orcid: 0000-0002-3471-4162.

Budiak Viktoriia, Candidate of Art History, Senior Lecturer at the Department of Fabric and Clothing Design, Kharkiv State Academy of Design and Arts, Kharkiv, Ukraine, e-mail: toris87@ukr.net, orcid: 0000-0002-4537-8766.

Дата першого надходження статті до видання: 24.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 18.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 24.04.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

